

POSTANOWIENIE

Dnia 12 maja 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Krzysztof Wiak

w sprawie z wniosku obrońcy sędzi Sądu Rejonowego w [...] X.1 Y.1 – SSN X. Y. z 13 stycznia 2025 r. o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności przez SSN Marię Szczepaniec w sprawie o sygn. akt I ZZ 10/22, na posiedzeniu bez udziału stron w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej w dniu 12 maja 2026 r., na podstawie art. 29 § 10 w zw. z art. 29 § 9 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2024, poz. 622).

odrzuca wniosek.

UZASADNIENIE

Pismem z 13 stycznia 2025 r. SSN X. Y. – obrońca sędzi Sądu Rejonowego w [...] X.1 Y.1 (dalej: „Wnioskodawca”) złożył wniosek w trybie art. 29 § 5 i 6 u.SN o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności przez SSN Marię Szczepaniec w sprawie toczącej się przed Sądem Najwyższym pod sygn. akt I ZZ 10/22. Wnioskodawca wniósł o:

1. stwierdzenie przesłanek, o których mowa w art. 29 § 5 u.SN, tj. że biorąc pod uwagę okoliczności towarzyszące jej powołaniu i jej postępowanie po powołaniu, SSN Maria Szczepaniec nie spełnia wymogów niezawisłości i bezstronności, co – przy uwzględnieniu okoliczności dotyczących SSR X.1 Y.1 oraz charakteru niniejszej sprawy – może prowadzić do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności mającego wpływ na wynik sprawy;

2. ewentualnie, w oparciu o art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, o wyłączenie SSN Marii Szczepaniec od orzekania z uwagi na okoliczności opisane w uzasadnieniu wniosku, które mogą wywołać uzasadnione wątpliwości co do jej bezstronności w niniejszej sprawie.

W uzasadnieniu Wnioskodawca wskazał, że okolicznością negującą niezawisłość i bezstronność SSN Marii Szczepaniec są okoliczności jej nominacji – w szczególności to, iż została ona powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3). Zdaniem Wnioskodawcy, Krajowa Rada Sądownictwa w kształcie określonym wyżej wskazaną ustawą nie może być uznana za organ odpowiadający modelowi i standardowi funkcjonowania wynikającemu z właściwych przepisów Konstytucji RP, przepisów prawa Unii Europejskiej i przepisów EKPC. Dodatkowo, postanowieniem z 27 września 2018 r. (II GW 28/18) Naczelny Sąd Administracyjny wstrzymał wykonanie uchwały KRS w części dotyczącej przedstawienia (nieprzedstawienia) wniosków o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku Sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Pomimo zabezpieczenia udzielonego przez Naczelny Sąd Administracyjny, w dniu 10 października 2018 r. Prezydent RP wręczył Marii Szczepaniec akt powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego, które ta przyjęła i złożyła ślubowanie. Zdaniem Wnioskodawcy, oznacza to, że SSN Maria Szczepaniec świadomie wzięła udział w wadliwej procedurze powołania na urząd sędziego Sądu Najwyższego. Co więcej, Naczelny Sąd Administracyjny w dniu 11 października 2021 r. stwierdził nieważność uchwały Krajowej Rady Sądownictwa nr 331/18 z dnia 28 sierpnia 2018 r. w całości, co oznacza brak wymaganego Konstytucją RP wniosku Krajowej Rady Sądownictwa o przedstawieniu Prezydentowi RP kandydatury Marii Szczepaniec na urząd sędziego Sądu Najwyższego. Według Wnioskodawcy, w ten sposób doszło do sytuacji zlekceważenia postanowienia sądowego, a zatem SSN Maria Szczepaniec wykazała rażący brak poszanowania dla zasady przestrzegania

orzecznictwa sądowego. Takim zachowaniem osłabiona została nie tylko zasada poszanowania orzeczeń sądowych, ale uchybiono też istotnemu elementowi wchodzącemu w zakres niezależności władzy sądowniczej.

Niezależnie od powyższego, Wnioskodawca wskazał, że okolicznością podważającą niezawisłość i bezstronność SSN Marii Szczepaniec jest fakt niezłożenia przez nią wniosku o wyłączenie jej od rozpoznania sprawy I ZZ 10/22 z uwagi na ryzyko, że wydane z jej udziałem rozstrzygnięcie będzie naruszało art. 6 ust. 1 EKPC.

Co więcej, sprawa SSR X.1 Y.1 została wszczęta w związku z wydanym przez nią orzeczeniem, którym uwzględniła ona wniosek o wyłączenie od orzekania sędziego złożony na podstawie okoliczności jego powołania na urząd sędziego w procedurze z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Zdaniem Wnioskodawcy, nie ulega wątpliwości, że wskazana powyżej okoliczność, która ma być przedmiotem oceny i rozstrzygnięcia sądu w składzie z udziałem SSN Marii Szczepaniec, jest od strony merytorycznej tożsama z okolicznościami, które również jej dotyczą.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek złożony w trybie art. 29 § 5 i 6 u.SN o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności przez SSN Marię Szczepaniec w sprawie toczącej się przed Sądem Najwyższym pod sygn. akt I ZZ 10/22 zasługuje na odrzucenie.

Zgodnie z art. 29 § 5 u.SN, dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego delegowanego do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, na wniosek uprawnionego, o którym mowa w § 7, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy.

Wniosek powinien czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego, a ponadto zawierać: 1) żądanie stwierdzenia, że w danej sprawie zachodzą przesłanki, o których mowa w § 5; 2) przytoczenie okoliczności uzasadniających żądanie wraz z dowodami na ich poparcie (art. 29 § 9 u.SN). Wniosek niespełniający wymagań, o których mowa w § 9, podlega odrzuceniu bez wezwania do usunięcia braków formalnych. Odrzuceniu podlega również wniosek złożony po upływie terminu albo z innych przyczyn niedopuszczalny (art. 29 § 10 u.SN).

W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie podnoszono, że skoro w założeniu ustawodawcy wniosek, o którym mowa w art. 29 § 5 u.SN, ma zmierzać do stwierdzenia niespełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów (naruszenia standardu) niezawisłości i bezstronności w konkretnej sprawie, nie będzie wystarczające przytoczenie okoliczności towarzyszących powołaniu danego sędziego Sądu Najwyższego (w tym ewentualnych wadliwości procedury nominacyjnej) i jego postępowania po powołaniu, które mogą wywoływać uzasadnione wątpliwości co do spełnienia przezeń wymagań niezawisłości i bezstronności, ale konieczne jest także wskazanie okoliczności świadczących o tym, że deficyt ten może oddziaływać na wynik konkretnej sprawy, z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 listopada 2022 r., III CB 5/22). Co więcej, za okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego na tle art. 29 § 5 u.SN nie mogą być uznane okoliczności o charakterze generalnym, odwołujące się do systemowych rozwiązań procesu powoływania sędziów (a zatem w istocie okoliczności dotyczące sposobu ich powołania), ale wyłącznie indywidualne okoliczności powołania, dotyczące konkretnego sędziego objętego wnioskiem o przeprowadzenie tzw. testu niezawisłości i bezstronności. Prowadzi to do wniosku, że podważenie niezawisłości lub bezstronności sędziego nie może opierać się np. jedynie na stwierdzeniu, że sędzia został powołany na wniosek KRS ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Przywoływanie wyłącznie tej okoliczności we wniosku będzie stanowić naruszenie normy z art. 29 § 4 u.SN. Konieczne jest zatem powołanie jeszcze innych,

dotychczasowych okoliczności (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 lutego 2023 r., I ZB 44/22).

Należy również podkreślić, że to na podmiocie składającym wniosek o stwierdzenie standardów niezawisłości i bezstronności ciąży obowiązek obiektywnego wykazania, że istnieją uzasadnione wątpliwości co do wskazanych przymiotów. Takie okoliczności nie mogą mieć charakteru abstrakcyjnego lub ograniczać się wyłącznie do subiektywnego przeświadczenia podmiotu składającego wniosek, że istnieją dowody świadczące o braku niezawisłości lub bezstronności sędziego. Niedopuszczalne jest również wyprowadzanie wniosków, które byłyby sprzeczne z zasadami logicznego myślenia oraz doświadczeniem życiowym. Konieczne jest zatem wskazanie takich twierdzeń i dowodów, z których można realnie i obiektywnie wyprowadzić zastrzeżenia podniesione we wniosku.

Co więcej, stanowczo należy podkreślić, że wniosek o którym mowa w art. 29 § 5 u.SN, nie stanowi alternatywy dla wniosku o wyłączenie sędziego z powodu występowania okoliczności tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie (art. 41 k.p.k.). Ustawodawca w sposób stanowczy wskazuje, że wniosek wniesiony w trybie art. 29 § 5 u.SN dotyczy wyłącznie okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego Sądu Najwyższego i jego postępowania po powołaniu. Niedopuszczalne będzie zatem powoływanie się na okoliczności, które dotyczą zdarzeń niezwiązanych z powołaniem sędziego, jak również takich, które miały miejsce przed powołaniem na wskazany urząd. W ich przypadku możliwe jest bowiem jedynie złożenie wniosku we wspomnianym zwykłym trybie, przewidzianym dla procedury karnej. Ten zaś powinien stanowić przedmiot innego, odrębnego od niniejszego, postępowania incydentalnego.

W niniejszej sprawie Wnioskodawca nie spełnił wymogu, o którym mowa w art. 29 § 9 u.SN w zw. z art. 29 § 5 u.SN. Pomimo że Wnioskodawca usiłował stworzyć pozory bezpośredniego powiązania przedstawionych przez niego okoliczności z brakiem spełnienia przez SSN Marię Szczepaniec wymogów niezawisłości i bezstronności w sprawie o sygn. akt I ZZ 10/22, jego wniosek ma w rzeczywistości charakter hipotetyczny i abstrakcyjny oraz odnosi się wyłącznie do generalnych zastrzeżeń związanych z rekomendowaniem kandydatów na sędziów

Sądu Najwyższego przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, a także z przyjęciem nominacji od Prezydenta RP na urząd sędziego Sądu Najwyższego. Nie przedstawiono tymczasem żadnych okoliczności ani nie przytoczono konkretnych zdarzeń, z których wynikałoby, że postępowanie SSN Marii Szczepaniec obiektywnie naruszałoby standardy niezawisłości czy bezstronności w sprawie o sygn. akt I ZZ 10/22, ani w żadnej innej. Za zachowanie takie nie można uznać w żadnej mierze przyjęcia nominacji na urząd sędziego od Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, pełnienia obowiązków służbowych w ramach objętego stanowiska, czy niezłożenia żądania o wyłączenie od rozpoznania sprawy o sygn. akt I ZZ 10/22.

Okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 kwietnia 2025 r., III CB 22/25). W stosunku do sędziów obowiązuje ponadto konstytucyjna gwarancja nieusuwalności i niezależności. Jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z 19 lutego 2025 r. (I ZB 1/25), w procesie powoływania sędziów w Polsce, Krajowa Rada Sądownictwa pełni rolę ekspercką. Rola ta kończy się zatem na nominacji i nie rozciąga się na powołanie na urząd sędziowski. W świetle Konstytucji RP, rola Krajowej Rady Sądownictwa w procesie powoływania sędziów nie jest równa roli Prezydenta RP. To on powołuje wskazaną osobę na urząd sędziego, dokonując tego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ale wniosek ten może nie zostać uwzględniony. Oparcie wniosku o stwierdzenie braku spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności jedynie na takich właśnie okolicznościach, mających zakwestionować zgodność z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości zostało uznane z mocy prawa za niedopuszczalne (art. 29 § 3 u.SN).

Odnośnie do poruszonej przez Wnioskodawcę kwestii dotyczącej zabezpieczenia udzielonego przez Naczelny Sąd Administracyjny w postanowieniu z 27 września 2018 r. (II GW 28/18), należy zaznaczyć, że przepisy krajowe,

obowiązujące w momencie wydania postanowienia o zabezpieczeniu i w momencie wniesienia odwołania od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa nie pozwalały na uznanie, czy choćby przypuszczenie, że takie odwołanie mogło w ostateczności doprowadzić do podważenia wniosku o powołanie kandydata wyłonionego przez Krajową Radę Sądownictwa i w rezultacie stanąć na przeszkodzie powołaniu na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego. Zgodnie z ówczesnie obowiązującym art. 44 ust. 1b ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, dodanym przez art. 5 pkt 5 lit. a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 1443), zmieniającej tę ustawę z dniem 27 lipca 2018 r., jeżeli przedmiotowej uchwały Krajowej Rady Sądownictwa nie zaskarżyli wszyscy uczestnicy postępowania, stawała się ona prawomocna w części obejmującej rozstrzygnięcie o przedstawieniu wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 3 listopada 2022 r., I NKRS 76/21). Co więcej, zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 25 marca 2019 r. (K 12/18), przepis art. 44 ust. 1a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, który przewidywał właściwość Naczelnego Sądu Administracyjnego (drogę sędowo-administracyjną) w sprawach odwołania od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 184 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne (art. 190 ust. 1 Konstytucji RP).

Nie ma również znaczenia jakakolwiek ingerencja w treść uchwały Krajowej Rady Sądownictwa w późniejszym czasie, gdyż z oczywistych względów nie może ona wyrzucić żadnych wstecznych skutków (od powołania przez Prezydenta RP na urząd sędziego zaskarżenie i wzruszenie takiej uchwały nigdy nie było i nie jest możliwe z uwagi na nieodwracalność skutku samego aktu powołania sędziego). Niemniej należy podkreślić, że przykładowo w wyroku z 6 maja 2021 r., II GOK 2/18, Naczelny Sąd Administracyjny zawarł następujące sformułowanie: *„Podkreślenia i zarazem wyjaśnienia wymaga również, że skutki wydanego w sprawie orzeczenia nie odnoszą się do ustrojowej ważności oraz skuteczności prezydenckich aktów powołań na urząd sędziego Sądu Najwyższego dokonanych na podstawie rekomendacji przedstawionych przez KRS kontrolowaną uchwałą.”*

Taki też pogląd zaprezentował Europejski Trybunał Praw Człowieka w decyzji z 1 kwietnia 2025 r. (skarga nr 51455/21, Manowska i inni przeciwko Polsce), wskazując, że prawo skarżących do pracy jako sędziowie Sądu Najwyższego zostało zrealizowane w momencie ich mianowania i nie mogło być już zagrożone w zaskarżonych postępowaniach po 10 października 2018 r., ponieważ Naczelny Sąd Administracyjny nie mógł unieważnić mianowania wnioskodawców przez Prezydenta RP ani nakazać przeprowadzenie nowego konkursu. Zatem postępowania przed Naczelnym Sądem Administracyjnym nie miały „bezpośredniego wpływu” na status skarżących jako sędziów Sądu Najwyższego.

Biorąc pod uwagę powyższe, należy przyjąć, że wnioskodawca nie wypełnił wynikającego z art. 29 § 5 u.SN obowiązku przedstawienia okoliczności postępowania sędziego – już po jego powołaniu – w kontekście charakteru tej konkretnej sprawy i okoliczności dotyczących uprawnionego do złożenia wniosku. Wniosek zawiera zatem braki konstrukcyjne, przemawiające za koniecznością jego odrzucenia z przyczyn formalnych.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 29 § 10 u.SN w zw. z art. 29 § 9 u.SN orzekł jak w sentencji.

[M. T.]